

Al Florin Țene

CRONICI LA ARCA LECTURII

Pe teme literare

**EDITURA ONLINE
Iulie 2008**

Poezia vârstei ctitorului în CUVÂNT

Anii se rostogolesc peste noi ca pietrele din care cei hărăziți de Dumnezeu cu talent le cioplesc, dându-le chipul simbolurilor vieții pentru veșnicie. Așa a ales Cel de Sus ca Artur Silvestri să fie unul din cei *unși* pentru a modela Cuvântul și să-și pună viața în slujba acestuia, și al slujitorilor cărții, în promovării artei.

Sunt multe de spus despre acest OM, însă mă limitez la câteva realizări: zeci de cărți publicate de filosofie și istorie abordată ca "stare a neamului sub vreme", scrise cu talent, strădania neobosită de a ctitorii numeroase reviste de cultură, informație culturală și literatură pe internet, promovarea de cărți valoroase prin editura *Carpathia Press*, unde s-au publicat volumele *Mărturisirea de credință literară*, acestea fiind un *document de conștiință colectivă*, unde au văzut lumina tiparului mărturisirea a zeci de scriitori contemporani, privind *scrisul ca religie la români, în preajma Anului 2000*. Încerc să nu uit activitățile culturale și donațiile făcute prin Asociația Română de Patrimoniu. Întâlnirile anuale în care au fost decernate premiile ARP celor mai importanți scriitori, oameni de știință, de cultură, și cărților lor.

Îmi cer scuze dacă nu am menționat toate activitățile lui Artur Silvestri în sprijinul culturii române, dar am scris rândurile acestea sub imboldul sentimentului pe care l-am simțit în ziua când acest OM ROMÂN a împlinit o vârstă. Tot ce face acest Om echivalează cu activitatea unui institut de cercetări care "toacă" banii contribuabililor.

La Mulți Ani! Putere de muncă și creație vă doresc, pentru a ne bucura, în continuare, de OPERA cioplită în sfințenia CUVÂNTULUI, purtând semnătura ARTUR SILVESTRI.

Al. Florin Țene
Președintele LIGII SCRITORILOR din România

Artur Silvestri - psiholog al socialului și filosof al istoriei în derulare

Criteriul lui Thibaudet, iată, se poate aplica și în domeniul filosofiei sociale prin analiza capacității de iluzionare a românului, lucru ce-l face inegalabilul analist, scriitor, eseist și filosof Artur Silvestri în noua sa carte *Opera non grata-Eseuri despre "geografia jafului", ocupației și "neomigratori"*-, apărută la *Carpathia Press*, 2008.

Cartea cuprinde 15 prefețe la alte lucrări din domeniul filosofiei imobiliare semnate de Artur Silvestri începând din anul 2003, până în prezent, inclusiv și un capitol *Opinii despre operă și autor*, semnate de scriitori din țară și mapamond.

Așa cum ne mărturisește autorul, aceste prefețe-studii apar respectându-se fidelitatea reproducerii. Prezenta carte se constituie într-o coerentă analiză a fenomenului imobiliar din țară, dar aducându-se argumente exemplificatoare din alte țări europene, și nu numai. Ea este importantă pentru cercetătorul de mâine care va descoperii ideile sociale, mentalitățile "câștigate" într-o perioadă de rap din țara noastră, fenomenele Aceștia sunt evoluției/involuției imobiliare și culturale de astăzi.

Autorul este un fin analist cu un profund ton asertoric, astfel că în *Zicerea de coduri* mărturisește cu sinceritate necesitatea împărtășirii experienței sale într-o activitate scriitoricească de 35 de ani. Prin revista *Casa Lux*, Artur Silvestri ajunge deschizător de drum și teoretician de primă mărime a fenomenului imobiliar din România, acesta fiind *hârta de turnesol a unei societăți*. de aici și până la sociologie nu mai este decât un pas, pe care autorul l-a făcut, evidențiind, printre altele, jaful realizat prin hoție. Concluzionând că onorabilitatea nu este câștigată prin ea însăși și muncă, ci prin furt.

Vechea organizare armonioasă din Cartierul Primăverii gândită de arhitectul Doicescu este abordată în *Povești triste despre case și grădini*. Vastul proces de împrumutării cu falsificarea retrocedărilor, stau la baza originii noii proprietăți, fapt care a dezechilibrat coerența armonioasă a cartierului. Concluzia, la care ajunge autorul, este că în acest domeniu nu se mai poate face nimic.

O prognoză a pieții imobiliare și o analiză pertinentă o descoperim în *Sfârșitul ciclului incoerent* ce face parte din *România în anul 2010. O prognoză de piață imobiliară*. În această lucrare autorul abordează prezentul din punct de vedere sociologic, fiind obsesiv și cenușiu ce întunecă orice gând ce tangențiază cu filosofia. Iar a gândi pentru un mâine al speranței este o atitudine excentrică și păgubitor. Pesimismul lui Artur Silvestri își are rădăcina în realitatea unui azi căzut în păcatul nerespectării legilor umane, scrise și ne scrise. Acest fapt mă duce cu gândul la ce spunea La Bruyere în *Caracterele, Nu înșeală nimeni de dragul de a face un bine cuiva; înșelătoria îi adaugă minciunii răutatea*.

Analiza *jocului abil al bursei de proprietăți* din *Cele două Românii* îl conduce pe autor să concluzioneze, după o profundă analiză cu argumente și exemplificări, că în locul României de evoluție s-a născut *România de averi imobiliare*.

Citind capitolul *A câștiga: Dar pentru ce?* Mi-am adus aminte de nuvela lui Slavici *Moara cu noroc* unde de la primul rând se face precizarea că nu banul aduce fericirea. Artur Silvestri completează acest apofteu că nu banii ci sensul vieții senine și împăcate pe pământ face totul ireductibil. A găsi ceea ce ți se potrivește este „lamura și esența”.

Trăitor în București, autorul fiind îndrăgostit de oraș, este neiertător cu evoluția acestuia în *Argument*. Acest eseu este o reflecție asupra Bucureștiului, care se va înnoi prin multiplicare ori se va consuma lent, până la epuizare. Acest capitol a fost “Prefață la *Megapolis* Valah. *O sută de principii doctrinare despre Noul București, 2004*.”

Epoca neo-folklor de Coca-Cola, copierea mot-a-mot a unor culturi străine de *ființa* românească este analizată cu pertinentă și obiectivitate în *Lumi în perdele de fum*, avanpremieră la propriul studiu *Apologia hazardului. Mic îndreptar anual de apăsament și câteva –Scene cu neo-migratori*. Autorul abordează din diferite unghiuri maniera de expoziție, metoda de lucru, obiectivele generale cu caracter colectiv, mediul dezordonat și aproape misticoid al dezvoltării imobiliarului în țara noastră, făcând și o prognoză care în timp s-a adevărat. (Aceasta s-a făcut în 2003).

Problema neo-migratorului ce stăpânește dar nu se pricepe la nimic, în afara propriei ideologii acumulative este abordată în *Scene cu neo-migratori*, acesta reprezentând clipa jafului. Lăcămia, spunea Teognis în *Poeme elegiace*, a nenorocit mulți oameni fără judecată, și aceasta pentru că le-a fost greu să păstreze măsura când li s-a oferit bunătați.

Capacitatea poporului român de a se iluziona, de a visa fără suport, de aici provin și multe mitologii din istoria noastră, a condus cum spune Artur Silvestri la o combinație, cel puțin stranie, de paradis artificial și de efect de fericire indus. Problema abordată în eseu-filosofic *O țară tristă, plină de humor*. De aici, cred, că vine și caracterul românului de a face haz de necaz, un optimism rău înțeles. Iar faptul aderării noastre la organisme europene nu este altceva decât acceptarea tacită a *retragerii statului din istorie*.

Câteva gânduri din “Vremea Ducăi-Vodă” cuprinde destăinuri sincere despre fenomenul CASA LUX. Un verdict neiertător ce cade ca o ghilotină pe ”gâtul” Bucureștiului este eseu *Bucureștii rămân numai în voia lui Dumnezeu!* În care autorul sondează cu competență monopolul ideologic și *conspirația economică* care a hotărât soarta Bucureștiului.

Capitolele *Epoca-beției banului, Pedagogie și ferie, Scurt eseu despre vorbirea –în două limbi-*, *Gânduri de noapte (Jurnal intermitent)*, analizează interesele în imobiliar, istoria lor contemporană, conflictele, dar și reflecțiile care subliniază că deasupra filosofiei combinației mărunte stă *greutatea competenței care te face liber*.

Dubla calitate de scriitor, cu toate valențele, dar și scriitor analitic al barometrului imobiliar, în care putem include și pe cea de filosof, sociolog și psiholog, cea din urmă implicând și cunoașterea omului, caracteristică indispensabilă pentru cel care se ocupă cu tranzacții imobiliare.

Opinii despre operă și autor “găzduiește” semnăturile unor personalități scriitoricești care fixează imaginea autorului în panteonul Culturii Naționale, bine meritat, al Omului ARTUR SILVESTRI. Aceștia sunt: Elena Buică-Pickering – scriitoare (Canada), Dwight B.L.Patton, director ziarul “Clipa” (SUA), Al.Nemoianu – istoric (SUA), Ionuț ȚENE-istoric, Ioan Miclău - scriitor, director al revistei “Iosif Vulcan”, Australia, etc.

Pentru acest scriitor, dăruit de Dumnezeu cu harul talentului, aplecarea asupra binelui confratelui și promovarea inițiativei și menagementului cultural și artistic, înseamnă pasiune, bucurie în fața creației artistice, satisfacție că poate ajuta confrății, bucurie în descoperirea unor sensuri originale și inedite de abordare și interpretare a fenomenelor sociale.

Teofil Răchițeanu *Efulgurații*

Un poet al melodiei interioare este Teofil Răchițeanu în volumul *Efulgurații*, Editura SEDAN, Cluj-Napoca, în care și-a adunat în această antologie de 525 de pagini poezii ce au fost realizate toate, înainte de 1990, pe parcursul a aproximativ douăzeci de ani. (Nota autorului).

Tomul este structurat în 14 cicluri, purtând titlurile a tot atâtea volume de poezie publicate în perioada anunțată de autor, până în anul 2002. *Poemele lui Teofil Răchițeanu sunt, în felul său aparte, o teofilină Cântare-a cântărilor, ele sunt caste, fără prihană, imaginând parcă o lume imperială, deși de o concretețe palpabilă, dar, în același timp, de domeniul evanescentelor.*(Teohar Mihada). La care eu adaug cultul poetului pentru imagini emblematice, al plasticizărilor, al versurilor încărcate de patos, eleganță și suficiențe în ornamentația lor calculată: *Turnul, în noapte, profilat pe cer./Luminile în candeli lin s-au stins./In vechi firide paznicii zac morți./Vechi, ornicele picură de plâns.(vechi, ornicele picură de plâns).* Imaginația este frisonată de eu, este galantă, somptuoasă și, uneori, hrănită din elanuri baroce producând o plasticitate, aparent comună, dar originală și surprinzătoare: *Castelul vechi, pe-o vale, în amurg /Prin geam paloarea zilei se filtrase /Pulberea vremii se așterne lin /Pe dealuri, frunți, coloane, turnuri, case. (Luminile în candeli parc-au plâns).*

Afectarea suferinței în registru grav din *Patimile după lancu*, de solemnitate, traduce aceeași înclinație pentru voința de șoc, de surpriză, versurile fiind încorsetate în stilul baladei populare: *Șade lancu-n /Vârf de deal /Odihnind /Și el și cal /Și nici cântă /Nici suspină. (Și de-un gând se înlumină).* Sugestia martirajului, a penitenței are acoperire morală, împletită de gesticulația rememorative cu ritualizarea mișcării.

Poemele luminoase sunt, uneori, inundate de premoniții, de previziuni, ca în *Elegiile de la Dealul Rășinarilor sau satul care moare: Sus pe un deal stă satul părăsit /O insulă în cer înrouată /De plânsul inimilor celor cari, /Pribegi fiind, l-au ctitorit odată. (Elegia întâi).*

Poetul Teofil Răchițeanu este un *Voivod al Melancoliei*, poezia sa vine din eul ancestral al bunilor și străbunilor, este profundă prin *formula sufletească (Artur Silvestri)* eliberată de orice imprecizie. Autorul volumului *Efulgurații* este un poet cu talent și admirabil. În lirismul noțional al lui Teofil Răchițeanu e multă profunzime și frenezie spirituală, cel mai adesea revărsate în ritmicitatea versului clasic brodat cu imagini memorabile.

Raveca Vlașin Vocația meditației despre trecutul anistoric

Autoare a volumelor de versuri *Cartea copilăriei* (2004), *Scame de zâmbet* (2005), *Decareflexii* (2006) și prezentă în patru antologii, începând cu anul 1987, Raveca Vlașin, prin *Fresca amintirilor albastre* completează evantaiul tematic și ideatic al universului poetic propriu.

Prezentul volum, purtând un titlu simptomatic, revendicându-se din trăirile *eului* în propriul trecut, ne redescoperă o poetă sedusă mai mult de himera clasicității, vizibilă în substanța viziunii, dar mai ales în prozodia incantatorie, cizelată, aproape narcisiacă, cu o *coloană vertebrală*, uneori, folclorică.

Fizionomia acestei poezii este încărcată de amintirile poetei, mărturisite cu sinceritate în *Cuvântul autorului*. Evocarea *în mică parte din aceste amintiri*, în tehnica versificației, împinge prozodia spre melancolia duioasă, din care nu lipsește imageria pitorească și fantastă: *Vremile trec, vrei nu vrei/Când senin, când cu nori grei./Trec ca plugul în ogor/Ori ca pasărea în zbor. (Străbunul).* Ceva din nota semănătoristă frisează versul, iar maniera evocării, familiare, aproape personală și intimă, provenită din presimțirea trecerii timpului și degradarea universului copilăriei conduc poezia spre substratul metafizic și religios: *Pe douăzeci și cinci, Buna Vestire./Nădejdea c-o s-avem și-o mântuire, /În cernerea de timp și de urmat/Prin ruga la Cristos cel Înviat./Rememorând, dăm timpului culoare, /Credință-n înviere și-nălțare.(Calendarul).*

Evocarea străbunilor, a bătrânilor-înaintași, cunoscuți și necunoscuți, a bunicilor și părinților, creionarea unor personaje cunoscute ce au marcat copilăria poetei, fac să dea carnație obsesiilor,

iar închiderea lor în versuri rafinate și eclatante se consumă și consună în exerciții de virtuozitate: *Schițând frescele simțirii/Din copilăria mea/Sub aceeași lege-a firii/Alte griji ne vor veghea.(Cărări necunoscute)*. Unele poezii se revendică din stilul poeziei populare, cum sunt cele din ciclul *Cântece*, ce pot, ușor, fi puse pe note muzicale: *Ionel urca pe vale/iar Anuța-i iese-n cale/Merg de mână spre pădure/Să culeagă fragi și mure. (Ionel și cu Anuța)*.

Volumul de față încearcă să redea chipul și asemănarea unui trecut revendicat din copilăria poetei, folosind în acest scop și alchimia existențială.

Raveca Vlașin având judecata gravității și a încrederii superioare în rolul mesianic al poeziei, pare să fi adus între copertile acestei cărți noblețea morală a profeților ardeleni, înverșunarea transilvană a meditației, gustul pentru reflecția gravă și nostalgia trecutului pe care-l urcă până la mitul cultural. Obsedată de rădăcinile arhetipale ale strămoșilor, poeta desfide prezentul, sondând mereu propriul trecut pe care-l împinge până în misterul ancestral și ideatic, răstălmăcind aparențele pentru a descifra filonul spiritual. Volumul este redactat în registrul patetic al biografiei, trăită într-un tărâm fabulos al copilăriei din mediul rural, unde, cum spunea Blaga, s-a născut veșnicia. Tărâm anistoric ce atinge haloul mitului.

Inflexiunile romanțioase nu lipsesc și ele au un rol incantatoriu, precum refrenul în cântecele noastre populare.

Cu tot amestecul de recuzită vetustă, de rememorare exaltată, Raveca Vlașin are însă o prospețime a imaginației incontestabilă și o percepție frustă a materialității, ca în poemele de început ale lui Ioan Alexandru. Nu lipsesc din poeme nici simbolurile biblice, semn că poeta a așezat evocarea într-un spațiu al sacralității, care poate sugera, deopotrivă, locul natal, patria eternă și tărâmul fericirii. Tensiunea lirică vine din revelația, pe care Raveca Vlașin o alimentează cu tablouri de aduceri aminte.

Fresca amintirilor albastre reverberează pe aceeași lungime de undă cu emisia lirică.

Apocalipsa după Valeriu Bârgău

Rețeaua fină a discursului liric al volumului "Apocalipsa după Valeriu Bârgău", Editura "Helicon", Timișoara, 1996, se menține la aceeași cotă pe care am cunoscut-o de-a lungul anilor, în care găsim acel amestec de mag și alchimist, de sihastru și arheu, având în sine tulburări ancestrale: "Melcul se stinge în iarbă/ Umbra lui în cosmos e albă" (...) (Cântec despre substanță).

Versurile sunt frământate de obsesiile substanței, a macrocosmosului oglindit în microcosmosul interior, fuziune ce dă naștere unui univers intim care vibrează la oscilațiile realului: "Vede în spatele ei chipul colțuros la unui bărbat /Cu desăvârșire în metal/ Cu viziunile ridicate/ Încearcă să-i observe ochii în locurile întunecate/ Ale oțelului/ Dar nu descoperă decât liniile subțiri ale unei hărți/ Ce conducea cu ușurință călătorii din alt veac/ Înspre groapa leilor situată în partea de nord/ A vieții retezate atât de brutal"...

Valeriu Bârgău face din imaginație un mod de conturare a interiorității. Realitatea devine "minerală" atunci când: "Mașina cursă de noapte prin imperiul de cenușă/ al nopții/ cineva apasă butonul soneriei așteptând să cadă/ O duzină de stele/ Din trupul lucios al cerului".

În prezentul volum o percepție acută a interiorității face ca proiectarea metodică a trăirilor să se reverse într-un discurs linear și persuasiv. Revelația provine din exultanța confesiunii, viziunea fiind ipostaze ale unor trăiri autentice: "Cineva în apropierea mea pictează/ Și nu pot ști de ce lumile acelea mă privesc/ Drept în ochi". Poetul conectează poemul la o tensiune înaltă și se lasă străbătut de atomii unei existențe efervescentă la limita dintre o participare fantastă și extazul calculat, încât, lectura este o formă de electrocutare: "În coliba ce îmi servește de adăpost/ Fenomenele rostogolesc în praf/ Zarurile unor necunoscute energii". Confesive în substanța lor intimă, poemele utilizează subtile trucuri retorice pentru a echilibra emisia lirică și pentru a dubla existența în sine prin reflecția artistică: "Eu iubeam o femeie despletită, o femeie cu pielea/ Roșie/ O femeie din trestie de zahăr cu rochia/ Sfărțecată/ Prin măcăciunilor filosofilor". Originalitatea vine din aparența de lume faustiană, din tensiunea premonițiilor: "Văzând stâlpul de foc ce se depărta/ Un muribund ar putea să se ridice din mijlocul/ Flăcării și să caute/ obloane secrete pentru ieșirea din ființă".

Limba profetică din "Apocalipsa după Valeriu" are un anume fel de exprimare clocotitoare și sibilinică, ridicând realitatea la dimensiunile apocalipsei: "Otrăvită de timpul scurs ca un izvor/ De undeva către niciunde./ Într-o albie falsă îmi pregătesc fiertura/ Din petale de Bella Donna/ Ceremonios, pe potriva faptelor și credințelor/ Într-un demult, într-un cândva, altundeva/ Degetele noastre vânturau fără-nctare".

În realitate, Valeriu Bârgău nu este un imaginativ, căci nu disponibilitatea fanteziei îl definește, ci un fel de al patrulea simț care percepe substanța în esența ei, care îl ajută să vadă dincolo de aparențe și fapte. Viziunile sale provin, așadar, din exacerbarăa unor presimțiri și din amplificarea amănuntelor trăite, trecute prin filtrul imaginilor ce vin în avalanșă. În poemele lui Valeriu Bârgău e mult amestec de penitență și demonism din care răzbate un ideal secret al izbăvirii: "Da, am răspuns, Turnul Colței e umbra/ Din care m-am născut acum o mie de ani/ Și de atunci renasc la fiecare o mie"(...)

"Apocalipsa după Valeriu" e un poem liric al unui eu ce-și trimite fruntea să se recunoască "În bucata de cer de deasupra", incontestabil rezervată, numai, aleșilor Poeziei.

Alexandru Nemoianu *Fragmente din vremea persecuțiilor*

O carte de un deosebit interes apărută la *Carpatica Press-2007*, este *Fragmente din vremea persecuțiilor* de Alexandru Nemoianu, cu o *Prefață* de Artur Silvestri ce radiografiază două modele de Reconquista: *Păstor și sămânță*.

Cartea incubă eseuri, adnotări și însemnări fugare *scrise de autor în anii 2005 și 2006*. Așa cum ne atenționau, încă de la început, sunt câteva reluări din volumele *Întâmplări și vise, Tărâmurii, Treziri și Acum*. Acestea sunt doar elemente anexe ce creionează nuanțările mesajului și a poziției gânditorului creștin Alexandru Nemoianu asupra *modelului existențial românesc*.

Cartea se deschide cu capitolul *Modelul noii prigoane anti-creștine*, care, de la primele rânduri, descoperim câteva precizări, privind înțelegerea schimbărilor de *regim*, concluzionând că *mântuirea nu vine în și prin istorie ci la capătul ei*.

Autorul stipulează rolul Bisericii în stat, dar și impunerea acestuia față de *dogmele religiei statale*. Acest fapt este relatat prin exemplul penibilei înscenări de la Tanacu. Tragicul eveniment făcând parte din multiplele acțiuni ale statului de a goli Biserica de conținut, și marginalizarea acesteia.

În *Capitolul I*, gânditorul creștin Alexandru Nemoianu îmbină într-o sinteză, rareori întâlnită, cercetarea fenomenului istoric din unghiul *timpului istoric* cu demonstrația filozofică a fondului spiritual. Autorul distinge două modele care au existat și există: *unul întemeiat pe extinderea unor idei (sau principii) și altul întemeiat pe pragmatism, materialism, câștig imediat și eficiență*. Acestea fiind modele preluată de la Roma și de la Cartagina.

În *Modelele repetitive ale răului*, abordarea frontală a percepției că fiecare generație a simțit consecințele *schimbării* însoțită de speranța în mai bine conduce la inevitabila constatare că lumea, în care coexistăm, este o stare căzută, *contaminată de rău, sub păcat*. Exemplul elocvent, prin citarea *Jurnalului fericirii* de Nicolae Steinhardt, că din perspectiva creștină cartea este o demonstrație convingătoare împotriva totalitarismului.

Evenimentele din 11 septembrie 2001 din Statele Unite sunt abordate în capitolul *Cine seamănă vânt...*, ele reprezentând *furia celor care pe nedrept sau pe drept, contextă hegemonismul lor și modul în care acest hegemonism și l-au exercitat în ultimii zece ani*.

Practica de dublu standard: *nu faceți ce facem noi ci ceea ce spunem noi*, nu este o soluție pentru SUA, concluzionează Alexandru Nemoianu. Exemplificările cu unele evenimente din SUA și România din *Începutul unor Vremuri de plumb* conduc, prin particularitatea lor, la sensul general că *toate marile fără-de legi urmează un plan care cel mai cutremurător a fost arătat în uciderea Fiului lui Dumnezeu*.

Simptom de putreziciune și Note despre imperiu sunt considerații generale despre problema polarizării dramatice a societății americane. Gânditorul, eseistul Alexandru Nemoianu, stă sub semnul rațiunii și al zodiei intelectului. Ipocrizia sistemului american, candidații pe care-i propune

România la alegerile din 2004, deficiența morală și afectivă și superficialitatea lor, dar cu un orgoliu gigantic, sunt elemente ale ateismului ce *înjosește condiția umană*.

Calitatea textului și a demonstrației, ceremonia investigației și interpretării, în formulări, uneori aforistice, care prind memorabil esența gândirii, sunt elemente definitorii ale acestei cărți.

Observația lui Artur Silvestri din *Prefață* și concluzia la care ajunge: când *păstorul* dispare fără a i se afla substitutul, inevitabil, își face apariția, soluția miraculoasă și tainică: *aceasta moare pentru a face grâul să rodească în viitorul nesfârșit și binecuvântat*. Precizia argumentelor din *Fragmente din vremea persecuțiilor* este infailibilă. Eseul seduce întâi de toate prin felul cum se articulează ipotezele și exemplele reale, și prin aspectul clar de construcție încheată, care luminează neașteptat istoria, dar și contemporaneitatea. Cartea este o sinteză exemplară de instrucție și talent, deopotrivă prilej de încântare și de iluminare culturală.

Gheorghe Izbășescu Cântece de mântuire

Poet al reflecției ironice (Radu G. Țeposu), un insurgent al poeticului textualist, inimosul fondator al seriei noi a revistei "Zburătorul", Gheorghe Izbășescu este în librării cu un nou volum de poeme "bazat pe inefabil și starea de grație cu linia antilirică" (Laurențiu Ulici), intitulat *Cântece de mântuire*, Editura AXA - Botoșani, 1998.

Aflat la a noua carte, poetul se detașează de generația optzecistă prin felul cum se implică singurătății funciare, atrăgând în orizontul propriu metoda implicării altora.

Am mai spus-o, o mai repet și acum, nu sunt adeptul încazarmării poezilor în "plutoane" de generații. Prin însăși felul lor de a fi, nonconformiști, ei nu pot fi "îmbrăcați în aceeași uniformă". Se încearcă să se treacă peste ei cu "autocompresorul" uniformizării. Această încazarmare îi depersonifică, ei nu mai sunt ei, sunt o "cazarmă" eterogenă, numită generație.

Faptul că Gheorghe Izbășescu aparent acceptă să fie "recrutat" în "generația optzeciștilor" îl dezavantajează prin simplul motiv că originalitatea călătoriei inițiatice prin propriul univers este estompată de lipsa de apetit și mediocritate ce le oferă, întotdeauna mulțimile, care pe deasupra mai sunt și divizate în... plutoane (generații).

Făcând abstracție de încercarea de uniformizare a poezilor, de către unii critici, încartiruindu-i, încerc să fac o "extracție" a poetului din "zona gri" a generațiilor pentru a-i da personalitatea care i se cuvine, pe merit. Pentru că Gheorghe Izbășescu are o abilitate specifică a disimulării și acel rost adresativ al confesiunii lirice, cumulate cu înclinația spre comentariu, spre nuanțarea reflexivă a impresiilor ce aduc în poezie o atmosferă enigmatică, de spațiu septentrionic, care nu se risipește nici atunci când materia lirică e mai aproape de măturisirea febrilă decât de notația austeră: "Dar pe treptele lui septembrie, dintr-o oglindă veche,/ un băiat caută între copertile pânzate ale unui silogism/ echilibrul sângelui din mâinile de-altădată,/ caută firul electric uitat în gura de aur/ a zilei de naștere, strigând:/ Eu stăpânesc lumea întreagă încât ea să aparțină tuturor".

Readusă în plin plan, copilăria este emanația intuibilă a unei energii afective. Singurătatea și monologul sunt ceea ce spun că sunt numai la nivelul de suprafață al poemelor, sunt aparente, denotatul limpid și neangajat în timp ce, dincolo de aparențe, în lumea conotațiilor, semnificația lor este cu totul alta, pe care o numesc singurătatea deghizată ce ascunde o sociabilitate fie frustrată, fie inconfortabilă, iar monologul cheamă mereu o replică: "Cât despre copilărie; eu intru în ea în fiecare noapte./ Dar când mi se zdrelesc genunchii de bolovanii înfășurați/ cu mătasea broaștei din lacul unde mama pune vara/ cânepa la topit, simt în gură câlți după melițat și strig: "Viitorul meu merită să se preteze la toate umilințele/ pentru a fi liber".

Rememorarea locurilor natale îmi amintește de Marin Sorescu, (Lăutarii din Lăicăi), astfel că poemele lui Gheorghe Izbășescu au ajuns la o receptivitate tensionată față de tot ce reprezintă proiecția în descriptiv a inefabilului psiholog: "Dar noi la Lăicăi aveam lăutari vestiți, un cuplu invidiat: Ponchiș la vioară, Bântă la țambal./ Și printre atâți profeți mincinoși, instrumentele lor/ nici azi nu și-au pierdut în cartea albă, toată virtuțile". Expresivitatea poetică e mai mare în textele <<nervoase>>, laconice și fragmentare, decât în poemele încărcate de referințe și imagini de amploare simbolică: "Negru, negru, negru, negru: / acesta e brațul meu drept, cheag de energii și emoții,/ brațul meu drept cu care încălesc noaptea când scriu".

Gheorghe Izbășescu este contaminat de simboluri, e saturat de concret și se încălzește la o rază elegiacă: "Limba de țelină, limba de antracit, unsă cu glicerină/ plânga morții noștri pe-un sfert de tun ruginit/ așa cum istoria nu i-a abandonat inteligența la picioare".

Aflat între reflexivitate și vizionarism, între imaginar și concret, Gheorghe Izbășescu creează o lume numai a lui pe un spațiu liric al vieții cu plus afectiv, cu sens mai mult implicativ decât relativizant.

Doru Moțoc Ce-a mai rămas

Cunoscut ca poet, dramaturg și publicist, Doru Moțoc este din nou în librării cu volumul de versuri *Ce-a mai rămas*, Editura "Almarom", Rm. Vâlcea, 1998, o continuare a stilului binecunoscut al poetului, romantic, în care fluxul memoriei răscolește interiorități tulburi ce trec printr-o criză a înserării vieții.

Poetul e la limita dintre confesie lină și delirul suav, amestecând, într-o regie bine temperată, referința culturală cu amănuntul biografic: "Totul era și aievea, era și ca-n povești/ Nici măcar nu știam ce frumusețe ne doare,/ Și-abia într-un târziu am înțeles că, fără de veste,/ Se aprinsese în noi lumina cea mare".

Doru Moțoc are, indiscutabil, pregnanța imaginii, a metaforei care se integrează armonios cu asociațiile lirice. Secvențe admirabile sunt limpezite în sclipirile imaginației, precum nuferii în apa transparentă și albastră a unui acvariu: "Câteodată liliacul înflorește târziu,/ Irupând uluitor de alb de alb, peste durerile noastre,/ Împietrind răsucirea pustiului vânt vinețiu,/ Clătinat bezmetic în transparențe rafale albastre".

E multă durere profundă în aceste poeme, o durere a timpului trecut, lirismul are o notă personală și autentică: "Mult ne mai place nouă să fugim!/ Ni se târăsc în urmă câte drumuri?/ E peste poate să le mai zărim,/ Cum nu mai știi un cântec vechi să-l murmuri." Există un fin electism în gustul pentru suferința romanțioasă care-l prinde bine pe poet și fără îndoială poezia este matură, întemeiată pe un scenariu coerent: "Ai adormit și poate mă visezi./ Surâzi prin somn/ Când îmi presimți sărutul.../ În visul tău acum mă modelezi/ precum olarul modelează lutul" sau "Trec pe străzi lunatic/ fără nici o țintă,/ Ars de dor și parcă țintuit pe rug/ Peste zarea care-ncearcă să mă mintă,/ Gândurile toate către tine-mi fug". Ceea ce reprezintă însă un câștig adevărat în acest volum este efortul, grav și fără senzația artificialului, al textualizării. Elanul confesiunii nu este cenzurat de mitologia cărții, viața și textul se află în armonie, încât versurile construiesc, simultan, o biografie poetică: "Aș vrea să-ți spun și parcă nu cutez:/ Nu mă chema în vis/ Măcar o vreme./ Deși, vezi tu, eu tot te mai visez/ din când în când. Atunci când scriu poeme".

Efortul de cristalizare a trăirii în cuvânt se bizuie pe zbuciumul real al poetului la înserarea vieții. Sufletul pare textualizat, construit după o rețea semantică precum cartea crește din anatomia verbului: "Apoi ai plecat, se făcuse târziu.../ Noaptea, nici ea, n-a mai venit înapoi./ Mai păstrez și astăzi în memorie viu,/ Țipătul zăpezilor puse din noi".

Obsedat de himera profunzimii, de rădăcinile arhetipale ale ființei, poetul desfide existența amorfă și derizorie, sondând mereu misterul ancestral și idealul clasic al iubirii, răstălmăcind aparențele pentru a descifra filonul existenței omului care trece asemeni unui tren: "Să știi că totu-i măsurat,/ Dar bucuria să nu-ți treacă/ Nici când, c-un șuier disperat,/ Și trenul cel din urmă pleacă".

Cu tot amestecul de recuzită vetustă, de rememorare exaltată, Doru Moțoc are însă o prospețime a imaginației incontestabilă și o percepție acută a materialității răvășite: "Lângă dragostea mea, unde-aș vrea să te știu,/ Cresc mărcinii-ndoielii, neliniștea sură adie,/ Dar visul te mai caută încă, înduioșător de inutil și târziu,/ Ca o sonerie ce plânge într-o casă pustie...".

Tensiunea lirică vine din revelația pe care Doru Moțoc o alimentează cu nostalgia. Stampele lirice au o pregnanță, poetul reușind să concentreze amănunțele în imagini emblematică. Doru Moțoc e un poet cu multe disponibilități și cu bună instrucție culturală, melancolia, romantismul, par a fi punctul cel mai de sus al atitudinii lirice.

Cristina Maria Purdescu *Mai tânără cu un cuvânt*

O poetă având o coerență în discursul liric, sensibilă, ce prinde în formă genuină fluxul memoriei este Cristina Maria Purdescu în volumul bilingv(româno-italiano) *Mai tânără cu un cuvânt*, apărut la Editura *Muzeul Literaturii*, în traducerea lui Geo Vasile, având o prefață semnată de Traian T. Coșovei.

Poeta se află la limita dintre confesia sinceră, dar involburată, și delirul suav, amestecând în creuzetul *eului*, într-o regie proprie, referința culturală cu elemente biografice, poeme cu adrese precise, instrumente cu ajutorul cărora sondează mereu misterul ancestral: *Eu îmi trezesc uitarea, un regat/Și trec înfierbântată prin pățanii/Și, fără înțeles, mă strig și cad/Ca un salcâm în urma unei sănii. (Regat)*. Răstălmăcind aparențele pentru a descifra filonul spiritual, poeta în acest volum vibrează patetic împingând trăirile până în haloul mitului: *De-atâta strâns și de nesomn, /Ai ochii mici, privirea-ți piere, /Te-ai stins, lunatecul meu domn/Și eu rămân a cui m-o cere.(Trecător prin lumea vie)*. Universul liric întemeiat pe simbolurile purificării conduce până în fondul ritualic, când dispariția unui confrate o îndeamnă la reflecție: *O lume în vis, plâsmuirii nescârșite/Care curg și inundă și curg/De oboseală, de gânduri ruginite, /A mai dispărut un poet, într-un burg.(Numele lui a fost scris)*. Exuberanța nostalgică, imageria echivocă, pe jumătate fabuloasă, pe jumătate reală, traduce o sensibilitate interogativă, gesticulația duioasă are o credibilă notă de sentimentalitate proaspătă, atinsă, uneori, de reflecția posomorâtă. Această sensibilitate provine și din faptul că poeta vine din dogoarea câmpiei teleormănene: *Nu mai știu să ascult, să te-aud/Departate de tine, tot mai îndepărtată/Și vorbele se sparg pe drum și nu ne-ajung, /Sunt numai urma trasă, în silă, de-o săgeată. (Sunt numai urma)*. Prinderea existenței în vers, închistarea trăirii imuabilă în formă canonică, descrierea ca mistificare a fluxului vital par a fi temele importante ale acestei lirici rafinate până la imaginea grațioasă, elegantă și iubitoare de transparențe. Cuvântul pentru Cristiana Maria Purdescu este "material primă" a construcției sentimentului. Poeta și-a educat cu grijă predispozițiile, ținând versurile la intensitate egală și infuzându-le o neliniște tulbure, ca o cutremurare. Metaforele folosite sunt surprinzătoare și bine strunite în chingile versului clasic.

Cristina Maria Purdescu este o poetă admirabilă, a trăirilor uraniene, în care amintirea freamățului sufletec fuzionează cu elanul magic al cunoașterii.

Dan DOBRE *Ultraj împotriva proastelor moravuri*

Un poet ce toarnă în "forma" cuvântului fluxul trăirilor intense este Dan Dobre în volumul *Ultraj împotriva proastelor moravuri*, apărut la Editura *Semne*, București, cu o prezentare, pe ultima copertă, semnată de Victor Sterom.

Poemele din prezentul volum exprimă în formă genuină fluxul trăirilor a unei interiorități tulburi. Poetul e la limita dintre confesia sinceră și delirul suav, amestecând într-o regie proprie amănuntul biografic cu visul: *mă visez puțin/cât să nu fiu treaz/despărțind cu umbra/veacurilor,/un tânăr cneaz (uneori...)*. Poetul are premoniții, se identifică cu mediul înconjurător, iar tensiunea lirică vine din revelație, pe care Dan Dobre o alimentează cu vise spasmodice: *uneori/sunt un izvor sfânt,/cu o mână care vindecă aici/și alta,/pe cealaltă față de Pământ. (Revelație)*. Universul liric este întemeiat pe simboluri și, uneori, pe renașterea spirituală. Simțul trăirilor funcționează ca un barometru, el este sprijinit pe proiecții culte, încărcate de reminiscențe ale mitului, al prieteniei și prețuirii confrăților: *cădeau clipele în mine/ca pruncii în virgine ude/pe jumătate fără spline/în corpuri belalii,zălude (Conifere, lui Emil Brumaru)*. Așa cum subliniază Victor Sterom poemele din acest volum se desprind din structurile aforismului: *copilăria/mă ține de picioare mereu,/la pieptul ei/mă arunc în gol! (Ah,copilărie!)*.

Dan Dobre este un poet blajin, însă versurile sale străfulgeră lumină ideatică, ca o scăpărare a unei lame de cuțit în razele nostalgice ale lunii: *cu genele cern lumina,/privirea,/ochilor mei le rămâi/ivirea.(***)*. Declamația este sclipitoare, percutantă pe o miză etică și religioasă: *eu nu te-ntreb*

dacă e bine sau rău/nici dacă Dumnezeu există,(Ecce Homo). Vibrația poemelor constă în clic/clacul ideii transmise,încadrându-se în noul curent proglomodern.

Daniel Vighi: "Insula de vară"

Romanul lui Daniel Vighi, "Insula de vară", Editura Polirom, 1999, este un exercițiu superior de transcriere a unor amintiri, înșurubate în real, cu tehnici și metode pe care proza postmodernistă o presupune.

Descrierea unor întâmplări dintr-o localitate de mult uitată în haloul copilăriei fuzionează cu disertația și prospectarea melancoliei provinciale cu "toate zbenquielile ilicite".

Un dualism cultural se găsește sub aceeași privire. Un ochi al prozatorului scormonește prin cotloanele copilăriei, prin ungherele străzilor, maghernițelor și sufletele oamenilor, un altul, aristocrat și instruit, poposește pe marginea amintirilor, cochetând, într-o complicitate culturală cu cititorul.

Textul, incisiv, este și o oglindă concavă care evidențiază critic regimul trecut care a mutilat și distrus multe vieți.

Ațiunea se petrece într-o localitate dintre Arad și Timișoara, metaforă a unei "insule de vară", aceeași, dar la scară mai mică, de pe Mureșul copilăriei autorului, când moșia la cehoviană făcea casă bună cu mentalitățile provinciale specifice zonei, unde alienatul Picu "victima înspăimântată a copiilor care îi cereau buletinul", bolnavul "bătut pe la anchete să spună unde se ascundea tată-său", este unul din personajele pitorești și tragice ale cărții, alături de Radu Metodistu.

Rememorările sunt văzute prin ochiul adolescentului care cutreieră cartierul acela "de pe marginea Mureșului, din partea sa de sus, de sub poala pădurii, de dincolo de capătul dinspre Transilvania al orașului, poarta de intrare în pământul sfânt al Ardealului, cum ziceau moș legionarii pe la întruniri clandestine mascate în parastase pentru eroii de la Păuliș de la biserica orientală din Rodna".

Tehnica rememorării, dialogurile interioare, familiaritatea tonului în naturalețea relatării, produce în text iluminări de perspectivă. Predilecția prozatorului spre epuizarea unor trăiri, creează un scenariu fabulos-poetic cu o radiografiere în ton melancolic al trecutului cotidian. Amestecul registrelor găsește tonalitatea potrivită, căci foarte adesea înfățișarea compozită a povestirilor se încheagă în romanul underground și aceasta este o probă de consecvență. Imaginația se constituie ca o formă de înălțare a realului din trecut în prezent, un afect al retrospectivei narative. Sunetul personal este indiscutabil și ceea ce face mai convingătoare evoluția narațiunii este siguranța tonului, finețea observației, intuiția amănuntului semnificativ. Daniel Vighi știe să-și re trăiască sentimentele: "Tu singur cu propria ta viață înțepenită în vremea ultimului an de liceu al Moniei. De atunci ai încremenit, ai ieșit din timp".

În ciuda impresiei de roman autobiografic, oglindă a unei secvențe din primul sfert din viața autorului, prin "Insula de vară" descoperim în Daniel Vighi un prozator stăpân pe intuiția stărilor originare, profunde, punctate pe un halou al unei sensibilități lirice.

Petru Poantă: "Dicționar de poeți", Editura Fundația Culturală "Forum", Cluj-Napoca, 1998 - Clujul contemporan -

De doi ani de zile Primăria clujeană, în cadrul Festivalului de poezie "Orfeu", a editat "Caietul cu poeți", substanțiale antologii care nu sunt altceva decât seismografe sensibile a stării poeziei din Cetate.

Pornind de la această inițiativă, criticul literar Petru Poantă s-a înhamat, în decurs de un an de zile, la munca unui institut de cercetare și a scris "Dicționarul de poeți"- Clujul contemporan - în care "pentru prima dată sunt cuprinși într-un singur volum poezii al căror destin literar se leagă de Clujul

contemporan". Lucrarea stabilește "configurarea unei panorame, cu mijloacele istoriei și criticii literare, asupra unui spațiu poetic precis delimitat cronologic: de la al doilea război mondial până în prezent".

"Dicționarul" cuprinde 128 de poeți, fiind o lucrare în care spiritul critic își spune cuvântul, însă, fiind un volum de autor, acesta este, vrând-nevrând, atins de subiectivitate, stare recunoscută de autor în "Argument".

Lucrarea, amplă, cu un aparat informativ bine pus la punct, cuprinde poeți născuți în Cluj, stabiliți aici, plecați, dar au activat aici o perioadă semnificativă, sau născuți în altă parte, stabiliți în prezent în urbea de pe Someș, sau sunt plecați, însă pe timpul șederii au publicat mai multe cărți.

"Casetă" fiecărui autor este structurată în două părți: *chapeau-ul* conține informații biografice, bibliografia operei și biografia intelectuală. Partea a doua este "Articolul critic" a cărui dimensiune constituie un criteriu relativ de valorizare și nu singurul, după cum subliniază însuși autorul în "Argument".

Citind acest "Dicționar" mi-am adus aminte de un basm din culegerea lui Petre Ispirescu, din 1872, în care ne vorbește despre un copil care "cu cartea în mână născut", ca dar de Sus, al unei familii nevoiașe, cuprinsă de bătrânețe și singurătate, care n-a pregetat cu rugăciuni în credință întru Dumnezeu. Dar... pe lângă cele bune, ursitoarea mijlocie, spre încercare, îi ursește copilului ca, la doisprezece ani (simbolică cifră!) să fie răpit de duhurile rele. Și el, deși citea din cartea de care nu se despărțise niciodată și era înconjurat de mulțime, "ceasul" sosind, a fost smuls chiar din lăcașul sfânt, sub privirile neputincioase ale consătenilor și purtat prin văzduh până, zbatându-se în ghearele acestor duhuri, a reușit să citească din carte scăpând astfel pe fundul unei prăpăstii. Cu cartea în mână și dezorientat față de locul unde se afla abandonat, a pornit să iasă deasupra, în lume. În continuare, basmul se întâlnește cu viziunea lui Ezechiel, dar mă opresc aici, pentru a sublinia prin cele relatate mai sus importanța unei cărți de talia "Dicționarului" lui Petru Poantă, care este "jalon" diriguitor și "salvator" pentru cei care vor avea nevoie să studieze fenomenul poeziei în Cluj.

Din lucrare se desprind câteva structuri eferescente care au existat și coexistat de-a lungul anilor, începând cu poeți ce au asaltat proletcultismul, după care urmează grupul de la "Steaua" care a luptat împotriva dogmatismului. Printre aceștia sunt A.E. Baconski, Victor Felea, Aurel Gurghianu, Aurel Rău, Petre Soica. Prin 1967 - 1968 începe o altă mișcare literară, ca o supapă de refulare, cu accepția organelor abilitate, mult mai redutabilă, care va transforma Clujul, pentru aproximativ două decenii, într-o sursă fecundă de talente.

După 1990 în Cluj apare un puternic grup de poeți în jurul societății Societății Culturale "Zalmoxis".

În radicalismul care se naște la Cluj, după 1990, renaște o poezie de tip avangardist, dar care nu se mai raportează numai la limbaj. Noua grupare de poeți a căror lideri sunt Adrian Mihai Bumb și Ionuț Țene au un demers "tipic postmodernist, atât prin privilegierea subiectului, cât și prin atitudinea față de tradiție". Ionuț Țene, prin poezia sa, crează ca un "element de expresie literară", cum precizează N. Manolescu citându-l pe M. Riffaterre, adică "poezia are o gramatică proprie neidentică cu a limbii comune".

Nu este o întoarcere la "dicteul" automat, ci este un fel de demers neo-plastician, de "descoperire" a unei "limbi" poetice nesocializate. Cei mai reprezentativi tineri poeți clujeni sunt: Adrian Mihai Bumb, Ionuț Țene, Flavia Teoc, Dorin Crișan, Victor Țarină, Ioan Pavel Azap etc.

"Dicționarul" se constituie într-un important obiect de studiu și el este rolul unei inteligențe critice aplicate la obiect și al unei discipline de studiu riguroasă.

Ioan Marinescu-Puiu **Recidivist în Umor**

Un umorist dăruit cu harul talentului de a împleti sunetul ironiei cu tonul eseistic al analizei pesiflante este Ioan *Marinescu-Puiu*, în recentul volum *Recidivist în Umor*, apărut la Editura *Grinta*, 2007.

Dacă prefațatorul cărții Mihai Frunză în *Bravo, Puiule!*, folosește aceeași "armă" a umorului pentru a prezenta cartea, *lovind la țintă* remarcând că autorul a *dat lovitura* prin această lucrare, eu am să *țintesc* cu ajutorul analizei la modul serios de abordare.

În pseudo-eseul *Piatra în epoca de piatră (folclor comentat)*, având ca motto, elocvent pentru tema abordată, :*Piatra, piatra de e piatră/șade jumătate-n apă...*, autorul despică firul în patru prin analiza unor expresii populare, în care piatra cu sensul ei material, dar și cel peiorativ, este obiectul de interpretare al autorului cu ironia în colțul buzelor, unde umorul filozofard este exprimat prin înțelegerea unor ziceri populare. Inversând planurile de abordare a expresiilor cu alte sensuri ale aceluiași cuvinte și introducând între ele ironia fină, sensurile de înțelegere ale expresiilor populare se schimbă total. Tocmai contradicția dintre înțelesul inițial și cel final dă naștere la umorul-inteligent, exemplu: *O casă de piatră, pe vremea aceea, (e vorba de epoca de piatră), se făcea din piatră de casă, care de multe ori era piatră de râu, de unde și expresia:Apa trece, pietrele rămân! -rămân pentru constructor de locuințe!*, concluzionează la modul "serios" umoral, autorul..

În *Hai să nu fim răutăcioși!* Ioan Marinescu-Puiu creează apofteme prin inversarea percepției unor expresii, conturând în acest sens, o nouă formă de înțelegere a textului inițial, prin modul ironic al construcției. De fapt, ironia este emanată din această închegare constructivă:*Nu numai canibalii, darși semenii noștri, când nu mai au ce să mănânce, încep să se mănânce între ei.*

Dislocarea enunțului din prima parte a textului corespunde stării de incertitudine și umor din a doua parte, iar percepția fugoasă aruncă peste universul acestor micro-narațiuni plasma transparentă a ironiei. Aceași metodă este folosită și în *Știri de la organe și organisme interne*, dar, aici, universul de inspirație este izvorul nesecat al întâmplărilor cotidiene, oferite din belșug de mass-media: *Meciul de șah dintre cei doi campioni locali din Mizil a avut loc într-o remiză (a pompierilor) și s-a terminat tot așa..* Aici, metoda de a crea umorul este realizată prin schimbarea sensului de înțelegere al cuvântului, sau prin schimbarea etimologică al acestuia. Fenomenul se realizează numai prin cunoașterea perfectă a limbii române, lucru dovedit de autor. Aceași îndemănare în interpretarea unor proverbe, ziceri populare o găsim în *Expresii comentate*. Aici, descoperim înclinația autorului către reflecția liberă și pentru divagația socio-ideologică, prin analiza ironică a expresiilor uzitate.

Cartea seduce prin felul cum se articulează ipotezele ce au rădăcina în ironia fină și prin aspectul multiplu de înțelegere, interpretare și disecție a sensurilor cuvintelor din limba română. Pleonasmul, antinomiile, sinonimele și celelalte caracteristici ale fondului lingvistic sunt speculate cu inteligență. Tocmai aici descoperim, măiestria autorului acestei cărți, dar și în polemica stârnită din contradicția sensurilor de înțelegere a dimensiunilor unor construcții lexicale din epoci diferite, în care s-au născut expresiile populare.

Undeva în paradisul umorului Ioan Marinescu-Puiu și-a găsit locul bine meritat, însă, pentru a înțelege proza sa, trebuie mai întâi să recitim ce zicea Emile Faguet în *Arta de a citi*.

Liviu Ioan Stoiciu - poet al prezentului liric

Caracterizate prin oralități ingenioase și deriziuni ale verbozității, cum ar spune Radu G. Țeposu, volumele de versuri, nouă la număr, ale lui Liviu Ioan Stoiciu, aduce în plus în lirica românească, spre deosebire de Sorescu, ambiguitatea dintre expresia "realistă" a discursului poetic și aceea "fictivă", himerică a cotidianului.

Prin noul său volum *Post-ospicii*, Editura "Axa" Botoșani, 1997, Liviu Ioan Stoiciu își păstrează nota personală a exprimării care omogenizează mediul unde eul își trăiește vibrațiile și discursul poetic.

Îmblânzirea celor două extreme este o manifestare organică a acestei poezii. Cotidianul a fost absorbit de haloul poeziei care dă naștere unei stări lirice metamorfozate în membrana diapazonică a versului. Halucinațiile alienate dau naștere unor ambiguități ce flagelează poemul: "Vine un viuet mare de viitor, care/ îmi provoacă dureri de cap, halucinații cu copii mici cu capete tăiate,/ Halucinații devenite niște dâre verzi: măi, băiete, îmi/ striga mama, vine mâine părintele cu/ cioana prin sate (că) se apropia Crăciunul,/ trebuie să privim și noi... De ce trebuie? Ce atâta/ indiscreție, vine altă/ istorie, (...)"

Întoarcerea în timp se face printr-un prezent ambiguu văzut prin "fereastra" viziunilor. Femeia este o imitație a impresiilor bărbaților născuși de ea, de fapt o imitație apocrifă a halucinațiilor ideale născute din dorințele neîmplinite. "Propriile/ lor resentimente de femeii și resentimentele/ bărbaților pe care i-au născut, de care se simt răspunzători: unele/ desfășurând la/ loc așa/ morții".

Amestecul voit dintre sacru și profan, dintre prezent și trecut, dintre viitor și trecut, dintre o stare de claustrare și una de expansiune, caracterizează o realitate văzută și o percepție dorit descompusă: " (...) Zahărul/ vanilat este factorul necesar de claustrare/ chimică... Vă/ voi însoți și eu o bună bucată de drum, îmi/ dați voie, spune Temperatura de Descompunere, sper să nu vă deranjeze. Și/ Temperatura de Descompunere se învinovăți că/ n-a făcut încă nimic de seamă..."

O mare mobilitate caracterizează imaginația poetului. Amestecul imaginilor antologice, a reglărilor dintre metafora diafană și realitatea agasantă, sudarea hiperbolelor obiectivităților cu trăirile evanescente sunt elemente ale unor paradoxuri și înscenări ce frizează eul: "Slabe speranțe, ouă în cuib. Doamne/ o toropeală generală". Citește/ la fereastră, mirat de imaginația ei: "azi dimineață am fost din/ nou la ospiciu". Închide Jurnalul, e/ al femeii care/ e măritată cu un plop".

Toate ideile converg sau sunt adiacente decăderii existenței lucide în absurdul absolutului: "O umbră de zâmbet nedumerit și ochii... Ochii tăi/ verzi care/ clipește în raza lanternei: în această obscuritate ce întrerupe/ procesul de fotosinteză... Atâtea".

Realitatea degenerată și originalitatea expunerii dă o impresie polifonică poemului săgetate de reminiscențele fantomatice ale unei existențe alienate: "... Pe/ când azi, în această epocă de demență... ce se văzuse ea, bătrâna, goală, pe atunci,/ când era fecioară, fecioară de lut crud, dezbrăcată - / pe când purta noroc,/ neștiind ce are de făcut, ca proasta...". Ambiguitatea amenință ca o ghicitoare fără răspuns. Sau dacă îl are, nu este cel așteptat. "Nenorocită găjâială a ghicitorii. Pentru a construi un obstacol: /împotriva unui fost/ viitor, trecut minut după minut/ Împotriva tuturor neliniștilor și în pofida/ sensibilității sale speciale,/ pustiit de propriile-i revărsări, cum e. Inadaptabil că e un incapabil".

Suferințele poetului sunt tulburate și de un puternic eufemism al patimilor omenești. "Bisturiul" autorului incizează carnația existenței unei lumi alienate din care țâșnește fluviul spiritului vizionar și profetic: "pe urmă, Berlinul: cu escapadele/ lui în tramvaiile cu/ cai... și iar suferințele Poetului, ale îngerului, din/ nimic și trecerile pe/ la anticar". Și exprimările repetate: "of, neamul nevoii! Pentru a nu primi decât/ răspunsul nimicului. Cu ostenele lui/ cele duhovnicești, luptând/ cu patimile omenești și cu poftele... Mai zdrobit ca oricând:/ și izolările...".

Liviu Ioan Stoiciu creionează o realitate morbidă, glisantă ce se reflectă într-o oglindăconcavă, ca apoi să receptă umanul ca un bâlci al imaginilor stâlcite, sinistre și uneori cinice: "Vechii: dar e și un tablou/ al spaimelor acolo, să trăiți... Tot prin bâlci? Sărut mâna,/ părinte... tot... Să treci,/ bre și pe la panorama cu gorgoane: tot/ cu fimei, cu/ solzi și cu ventuze... și cu șerpi în păr... Și cu șerpi de la temelie/ lumii, se striga: să vină mai aproape/ lumea...".

Volumul de poeme *Post-ospicii* e, mai degrabă, o radiografie parodică a existenței, în care poetul freamătă la temele grave, lovite de alienarea psihologică. Amestecul de reprezentări fantastice creează un tablou neobaroc al imaginației din care irumpe o iluminare secretă a speranței: "Bea cerbul, cerbul cu/ coarne poleite, cu măregele la gât și la urechi cu podoabe, bea/ o gură din izvorul/ apei rațiunii, după cum scrie mare și o gură din izvorul apei/ non-rațiunii, decor pictat pe o pânză, la tarabă, la iarmaroc". Rememorarea trecutului într-un prezent incert este stimulatorul viciilor imagistice care schimbă secvențele, trecând de la șocant la genuitate: "A, dar partea feminină, tributară/ rațiunii, vrea/ spectacol... Spectacol? Spectacol, da, strigă fata/ pichetul, în aer liber... Așa... Atunci, na, vizionarule, îmi zice Faeton, o/ să fii tu conducătorul leului, ăsta/ înhămat la carul/ meu: gata? La luptă!...".

Memoria este mai degrabă un catalizator al realului. Inima receptează prin filtrul ochiului o realitate văzută printr-o lentilă conversă. Impresia e a unei alunecări într-un labirint întunecos la capătul căruia te așteaptă o întoarcere: "În urmă, în copilărie, până la începutul/ lumii. Dar parcă poți: ia/ te uită, înainte e ca și în urmă, ce nou vis-ospiciu, ce vechi - cu inundații/catastrofale, cutremure,/ comete, războaie, nașteri de monștri, e/ o întoarcere "spirituală" la haos, cu miracole, ca la Apocalipsă...".

Volumul este o dramă a zădărniceii, a irosirii existenței ce vine din trecut spre prezentul care trăiește calvarul alienării: "Ea, abia întoarsă de pe lumea cealaltă. Nu vede bine - pe/ prima pagină (după ce rememorează/ numele/ publicației, una care susține avortul/ citește și nu înțelege, dacă/ aș fi știut că vine/ revoluție mai devreme... Recitește la/ lumina focului/ cosmic".

Liviu Ioan Stoiciu este un poet al prezentului liric, "mereu în conflict cu mine/ însumi...", la care adăugăm "Să vedem ce va mai fi mâine". ("Voi, gânduri negre").

Magda Ursache Conversație pe Titanic

Prinsă într-un conflict insolubil între aureola creată în jurul lumii scriitorilor și realitatea adevărului oficializat despre aceștia, Magda Ursache în romanul *Conversație pe Titanic*, Editura "Junimea", 2001, resimte și reînvie un univers al umbrelor prin descoperirea semnificației "ontologice" a narațiunii, a faptului de a spune și respune "povești" reale prin gura celor "7 autori în căutarea unui cititor", aflați într-un autobuz, ce se duc și se întorc de la o "întâlnire cu cititorii".

Autoarea a romanelor *A patra dimensiune*, Ed. Junimea", Iași, 1973; *Universitatea care ucide*, Ed. Timpul" 1995; *Astă seară n-a fost seară*, Institutul european, Iași, 1996 și *Strigă acum...*, Institutul european, Iași, 2000, Magda Ursache, prin noul său roman, aplică corespondentul imaginației gotice în domeniul memorării, un exercițiu de conversație de dragul aducerii în prim-plan a unor întâmplări cu scriitori din perioada totalitar-comunistă, dar și contemporană, pentru relevarea adevărului despre aceștia.

Însuși titlul romanului *Conversație pe Titanic*, ne explică acest fenomen, în care Titanicul cu lumea lui, cu universul interuman creat, cu imprevizibilul implacabil ce-l așteaptă, este o metaforă pentru autobuzul celor șapte scriitori "în căutare de cititori".

Romanul se desfășoară pe două planuri paralele, care uneori se interferează, unul al memorării întâmplărilor din viața naratorului, (în care întrezărim pe autoare), desfășurate în "Vânăre de vânt" ce alternează cu "7 autori în căutarea unui cititor" oscilând între timpul personal și cel istoric. Această alternanță dinamizează fluiditatea romanului, îi dă voluptăți șirete pentru reînvierea unei istorii literare ce explică adevărul ascuns, plină de miez. În roman descoperim un scriitor (Magda Ursache) cu viziuni neoplatonice, în fine, un degustător rafinat al cuvintelor și al realităților mustoase pe care le scormonește pățimaș în istoria literară scrisă și orală. E limpede însă că autoarea vede cu alți ochi erudiția, realitatea și relațiile scriitorilor din diferite epoci ale regimului trecut, comunist-criminal, acei ochi sunt critici, iar realitatea crudă o pune în pagină cu ajutorul discuțiilor dintre scriitorii aflați în autobuz.

Gustul pentru disecarea prezentului cu elemente ale trecutului, poate fi prelungirea rafinementului simțului critic, deși nu sensul manierist al livrescului triumfă aici, cât acela critic, aluziv și chiar alegoric, autorul dorind să spună lucrurilor pe nume, să se cunoască adevărul despre unii scriitori și epocile prin care au trecut. Chiar dacă autoarea folosește două metode în redarea numelor scriitorilor ce au colaborat cu regimul și securitatea comunistă-criminală, una prin reproducerea numelor adevărate, mai ales la scriitorii clasici, cealaltă, mai ales pentru cei în viață, îi învâluie cu nume anagramate, transparente, în spatele cărora ghicim personajele reale cu faptele lor dezaprobabile.

Magda Ursache cunoscând că trecând realitatea adevărului de "teroarea istoriei" echivalează cu dobândirea condiției paradisiace, cum afirmă Matei Călinescu, își oprește narațiunea "în istorie", tocmai pentru ca aceasta să fie asumată înainte de a fi depășită.

Romanul are ca protagoniști pe Catinca, zisă Dovlecel, și Aurel, o familie de literați, ultimul plecând au autobuzul (Titanicul), în cadrul "Zilelor Sadoveanu, în județul Iași, pentru a se întâlni cu cititorii. Toți cei șapte din autobuz sunt personaje în pielea cărora bănuim scriitorii din zonă, universitari, mai mult sau mai puțin implicați în extinderea proletcultismului și realismului socialist în literatura română, dizgrațioși șoptitori sau colaboratori ai Securității, în dorința acerbă de a promova atât pe plan profesional și social cât și în cadrul literaturii, chiar cu riscul de a face rău semenului și colegului, fără cultură și talent.

La un moment dat autoarea se întreabă: "Cum se comportă odată deconspirați? Nici măcar jenați nu-s. Se explică (unii cu talent oratoric), se disculpă cu vânturări de mâini, în ecranul televizoarelor, caută vinovați pentru ce li s-a întâmplat (sărmanii: n-au avut altă opțiune), amenință cu justiția". Caracterul justițiar al romanului face pe cititor să se atașeze valorilor morale exprimate de narator, iar cuvintele au o încărcătură grea a semnificației.

Practic, din dialogurile scriitorilor aflați în autobuz se constituie o altfel de istorie literară, atât de necesară în reevaluarea literaturii scrisă în perioada comunistă, având în vedere că altele erau criteriile de promovare, politice și subiective. Descoperim caractere dualiste, cinice, care "au dat din coate" pentru a-și impune cărțile într-o ierarhie pe care astăzi, este necesar să o reevaluăm.

La sfârșitul cărții personajele coboară în stradă, în realitate, inclusiv Aurel, naratorul, fugind de mirosul insuportabil răspândit de Andru scriitorul "căzut la datorie în privata poliției", metaforă pentru o viață pe aceeași măsură. Despre persoana lui nu putem spune cum spun italienii: *tanto meglio per lui!*

Acțiunea romanului se derulează într-o singură zi, în secvențe cinematografice bine conturate și plastice, dar el cuprinde o largă perioadă de ani în care descoperim inserții livrești și subînțelesuri ironice, părți componente ale unei fresce ce rememorează un trecut nu prea îndepărtat, pe cât de întins, pe atât de real. Fiindcă autoarea este convinsă că "Vom birui! Avem argumente, ei nu au, în lupta continuă cu mai-mult-ca-prezentul", fiindcă romanul este o istorie despre "strălucirea și mizeria scriitorului român". (Însemnări cu o dedicație a Magdei Ursache la romanul meu "Orbul din Muzeul satului). Scriitorii români atât de idealizați de o propagandă mincinoasă, care, în cele mai multe cazuri, au caractere mult mai infecte decât cel mai de jos analfabet. Fiecăruia ierarhizat în vârful piramidei de o critică obedientă regimului criminal-comunist pot să spun că i se potrivește de minune epigrama lui A.C. Cuza: "Te-ai înălțat atât de sus,/ Iubitul meu amic/ Încât să nu te miri, de jos/ Că-mi pari atât de mic".

Autoarea folosește metoda socratică a convingerii treptate despre un adevăr evident, plecând de la *captatio benevolentiae*, dând dreptate subtil, "adevărsarului" interlocutor, pentru a-l câștiga încet-încet la punctul său de vedere. Încărcătura cultural-istorică cu scopul evidențierii adevărului pune realul pe planul al doilea, făcând din proză un exercițiu livresc superior. Magda Ursache știe să țină în cumpănă cele două extreme, structurând în text tot atâtea literatură pe câtă istorie și viață a pătruns în roman.

Constantin Cubleșan: "Meridiane lirice" - un jurnal liric de călătorie -

Cunoscut ca romancier, dramaturg, eseist, critic literar, Constantin Cubleșan din 1993 și-a acordat lira la cotele înalte ale metaforei, publicând din acel an patru volume de poezie.

Noul volum de versuri, "Meridiane lirice", Editura Fundației Culturale "Forum", 1998, este o continuare firească a curentilor lirici, din celelalte volume. Placheta subintitulată "Un jurnal liric de călătorie" este un seismograf care a înregistrat trăirile, dar mai ales imaginile emblematice, ale unor călătorii pe care autorul le-a făcut de-a lungul anilor în Republica Moldova, Germania, Danemarca, Polonia, Suedia și Ungaria.

Poetul are cultul plasticizărilor nu lipsite de eleganță, iar excesul decorației poetizante fac din poeme ornamentații calculate: "...azi bustul lui Pușkin priveghează seniorial/ exilul confrăților săi de pe-aceste meleaguri/ turnați și ei, de-acum, în bronzul istoriei,/ continuând să nu înțelegă nimic/ din tristețile lor nemângâiate/ sub aceeași protecție pravoslavnică".

Uneori istoria este chemată în ajutor pentru a înțelege prezentul printr-o meditație alunecată spre o febricitate intelectuală: "E un anotimp indecis/ între vară și toamnă./ La Vadul lui Vodă/ plouă mărunț..."

Imaginația galantă ca o polcă, hrănește somptuos elanuri baroce, unde secvențe plastice conturează tablouri rafinate: "Dansați... Dansați.../ Sala e luminată a giorno/ Pereții sunt ornamentați regal/ Parchetul strălucește ca o oglindă imensă/ Rochiile bogate foșnesc mătășos/ Pintenii cavalerilor zornăiesc soldețește/ Totul e la fel de parfumat ca în veacul trecut..."

Surprinderea clipelor semnificative, prinderea lor în versuri, imortalizarea existenței imuabilă, descrierea ca o justificare a fluxului vital sunt tot atâtea modalități de exprimare a unor stări ale eului: "E încă o oră profund matinală/ și-abia mă pot desprinde firesc/ din mreaja acelor fantastice vise/ pe-ale căror fire prelungi am zburat/ la-ntâlnirea mea norocoasă/ cu țara marelui ținut insular al Danemarcei".

Constantin Cubleșan este un contemplativ care face din vizualizări un regim normal al trăirii.

Spectacolul oferit de călătoriile poetului vine și din apetența pentru trăirile concret-senzorial al lucrărilor, cât și din cultul imaginii: "Umbrele serii vin tiptil, pe tăcute,/ învăluie totul, ca un fum, ca un somn -/ casele-și lasă la ferestre obloanele -/ pleoapele prea grele peste ochii-obosiți".

Meridianele lirice propuse de Constantin Cubleșan sunt adevărate tablouri care purifică realul prin cuvânt, recreând existența cu credibilitate, tot astfel cum apa șlefuiește piatra până la reflexul imaginilor incredibile.

Dumitru Velea - "Taurul lui Phalaris"

Culegerea de eseuri "Taurul lui Phalaris" apărută la editura "Călăuza", Deva, 1998, completează paleta celor unsprezece cărți ale poetului, dramaturgului și eseistului Dumitru Velea, în care autorul cercetează fenomenul cultural din unghiul manifestării lui originare, cu speculația filosofică a fondului spiritual pe care acesta îl presupune.

Autorul are o viziune coerentă și globală asupra dinamicii spirituale prefigurată în cadrele artei ("Cu cartea în mână în camera morții"). Dumitru Velea are afinități puternice în zona filosofiei culturii și o foarte mare disponibilitate de a surprinde sensul general în particularitatea expresiei artistice. Autorul știe să se ridice deasupra obiectului și fenomenului investigat, să-l interpreteze și știe să-i dea un nou sens prin șiruri de conexiuni care iluminează o epocă, o mentalitate, are înzestrare pentru analogie rapidă și pentru scenariul de idei, iubește sensul, coerența și armonia teoretică, (Taurul lui Phalaris), dând direcții morale necesare prezentului.

Incursiunile în mitologia universală, în istoria acesteia face exprimarea să alunece spre concepte prin precizia formulării.(Orbul care stă mereu lângă poartă). Plasticitatea stilului, proprietatea expresiei îl ajută întotdeauna să fie limpede și mai ales captivant în demonstrație. Erudiția intră în discursul său numai în măsura în care servește precis și eficient argumentația și, atunci când o face, autorul are grijă să sape la rădăcinile faptelor, pentru a scoate la lumină semnificația sevelor originare care se află la baza strigătului "Evrika!" (Nali turbare circulos meos!).

Vocația pentru eseu o găsim în toate lucrările publicate în volum și Dumitru Velea nu vede deloc cultura doar prin rama generalităților, a arhetipului, căci până a tangenția, inteligența sa se consumă în nenumărate incursiuni profunde în cultura universală prin investigații care prind memorabil esența gândului. (Nu biciuieți marea!). "Adevărat, cultura, această făptură de care nimănui nu-i este frică, reușește să țină popoarele în viață, obligă pe om să se retragă din politică în morală, tocmai spre a-și depăși criza." Și "Fiecare să nu mai simtă nevoia de tutelare, cum spune filosoful moralei, Andrei Pleșu, să apeleze la propria imaginație". Iar atunci, când "indicațiile" ne apar, dacă ești creator și om de cultură, îți aduci aminte răspunsul *Iarului* Brâncuși, când i s-a cerut să-i facă epoleți bustului generalului Davila: "Mai bine în patru labe, decât câine dând din coadă!". Și "pomenind de mama lor", a făcut "stânga-mprejur", desculț, spre Destinul său."

Autorul face, în același timp, un efort spiritual de a interpreta filosofic întâmplări și expresii ale unor personalități literare (Doresc să-mi mișc coada prin noroi), pentru a da distincțiilor subtilitate, iar disocierile dau la iveală un simț foarte fin al nuanței: "Cerchiștii îi spuneau lui Lucian Blaga DAO, mărturisește Ion D. Sârbu lui Ionel Jianu, într-un interviu, *Eu l-am văzut pe Blaga plângând....* Îi spuneau astfel, la început, fiindcă cita din Dao-de- Jing, al filosofului chinez Lao zi, Dao însemnând "drum, cărare, cale", ca apoi să-și dea seama că acest nume se potrivea și însemna mai mult. Contextul îi sporea sensul."

Eseurile lui Dumitru Velea seduc întâi de toate prin felul cum se articulează ipotezele cu exemplificările și prin aspectul clar de construcție încheagată, care luminează pe dinăuntru, neașteptat, adevăruri enigmatice. Eseurile sunt sinteze exemplare de instrucție și talent, deopotrivă prilej de încântare, de iluminare prin cultură.

Nina Ceranu: "Umbra iscaroteanului"

Aflată la a șasea carte de proză, Nina Ceranu este din nou în librării cu romanul "Umbra iscaroteanului", editura Eubeea, Timișoara, confirmă convingerea noastră că autoarea este un foarte înzestrat prozator clasic cu înclinația pentru reflecție, care cunoaște bine tehnica organizării textului, având un foarte puternic simț al realității.

Impresia de autenticitate e atât de mare în proza sa, încât invenția pare minimă sau inexistentă. Ferindu-se, probabil, să nu cadă în ilustrativism, autoarea și-a concentrat atenția tocmai asupra posibilității de a prinde natural și firesc trecerea brutală de la o lume ce murea sub cismele unei ideologii importate care începuse să-și creeze propriile-i iluzii mimetice. Romanul e un mod de recuperare a realului, de organizare coerentă a lui. Textul dă substanță calitativă unor personaje dintr-un orașel bănățean, tot astfel cum timpul omogen dă o imagine fluidă asupra eului autoarei care trăiește realitatea narată. Romanul are consistența unei povestiri ample despre o familie ce trăiește drama instalării comunismului. Sistem ce nu mai ținea cont de relațiile sociale existente, într-un orașel de pe malul Dunării, iar vibrația e deopotrivă o formă a autenticității și a percepției psihologice.

Drama bătrânului Traian Grecescu negustor de "finețuri muieresti", care trece cu durere prin decăderea propriei averi și a dezmembrării familiei sale, este pregnant desfășurată în pagini memorabile. Acestuia, după ce îi moare soția, îi pleacă de acasă cei doi gemeni cu intenția vădită de a trece în Iugoslavia și de acolo în lumea liberă. Fiind prinși aceștia, după ce trec prin calvarul de teroare al anchetelor de tip comunist, sunt trimiși cu domiciliul forțat într-unul din satele lagăr din Bărăgan. Acolo trăiesc drama subzistenței, alături de alți bănățeni exilați. Încercarea fratelui lor mai mare, Olimpiu Grecescu, ajuns director al unei fabrici din Timișoara, de ai salva de la anii grei ai deportării cu prețul infidelității soției sale, prin împingerea acesteia în brațele superiorului său cu speranța că are relații "acolo unde trebuie" eșuează. Astfel frații lui gemeni, Ștaicu și Iorgu, rămân să cunoască vicisitudinile unor zile și a unui spațiu, bine determinate și conturate de autoare, iar Sara, soția lui Olimpiu, îl părăsește plecând cu Maxim, șeful ierarhic superior al soțului.

Întors în orașul de pe malul Dunării, Emil, fiul acestui cuplu în destrămare re trăiește nostalgia copilăriei, când gusta gustul parfumului unui oraș patriarhal și se bucura de universul ogrăzii bunicului Grecescu, oraș care era bulversat de un mare șantier energetic. Emil angajat la acest șantier asistă neputincios cum casa bunicului este incendiată. Astfel un univers al trecutului intră "în marea conspirație a nopții".

După convorbirea telefonică cu tatăl său, în care află de plecarea mamei, părăsește orașul copilăriei. "Trenul porni tocând mărunț, monoton și Emil privi absent viermuiala de utilaje și oameni. O lume nouă, vulgară și nerăbdătoare, lua cu brutalitate locul celelalte. Definitiv".

Autoarea știe să creeze acea atmosferă specifică orașului în agonie sau creionează plastic tablouri memorabile a unor sate înecate în glodul Bărăganului. Un ochi al prozatorului cotrobăiește prin cotloanele realității, prin ungherele străzilor și maghernițelor, sau al sufletelor, prin dialogul interior, uneori, un alt ochi, leneș și aristocrat, poposește pe marginea textului. Autoarea știe să creioneze planurile paralele ale acțiunii, să incizeze tablouri retroactive pentru a evita monotonia narațiunii.

Observabile întâi de toate sunt familiaritatea tonului și naturalețea relatării, înzestrarea cu instinctul de prozator, în text produce iluminări și descinderi spectaculoase de perspectivă.

Moderația unghiului sub care e cercetată realitatea, alimentată îndeaproape de o candoare bărbătească, dă o măsură destul de exactă despre tipologia protagoniștilor și, în general, despre natura atmosferei în care se derulează viața. Fondul interior al personajelor, transparența obsesiilor, mișcarea stereotipă a comportamentului, fragilitatea naturii umane, dar și rezistența acesteia, mustesc ca apa într-o brazdă a Bărăganului.

În fina diagramă a stării de metamorfoză prin care romanul Ninei Ceranu o descrie cu o mișcare impecabilă, avem imaginea fidelă a unei lumi reale, care ne-a marcat, până la exasperare. Aceasta își trăiește amintirea propriilor mituri în registrul intensității, cu crize, traume, lăsând în urma ei gustul amar a unei societăți de care abia am scăpat.